

בס"ד, י"ח שבט התשפ"ו

מנחות כ"ה – על מה מרצה הציץ, וריצוי בטומאה או זריקה במזיד

שאלות:

1. ברק כהן הוא בעל מום והוא קמץ את המנחה, האם הציץ מרצה עליו?

על מה מרצה הציץ של הכהן הגדול

- המשנה אומרת: שאם נטמא הקומץ ובכל זאת הקריבו אותו – הציץ מרצה (והשיריים נאכלים). אבל אם הקומץ יצא מחוץ לגבולות העזרה והקריבו – הציץ לא מרצה.
- הגמרא דנה על מה מכפר הציץ (מתוך הפסוק "וְנָשָׂא אֶהָרֶן אֶת עֹון הַקֹּדְשִׁים"). המסקנה היא שהפסוק מדבר על עון טומאה, כי העוונות האחרים, כמו מחשבות פיגול נאמר עליהם במפורש "לא יחשב" או "לא ירצה".
- הסיבה שהוא מכפר על עון טומאה היא: שזה האיסור היחיד שהותר מכללו בציבור (כמו שלמדנו מקורבן התמיד שמוקרב בכל מקרה "במועדו" אפילו בטומאה).
- רבי זירא שאל: אולי הציץ מרצה על עון יוצא? אביי ענה: שהציץ מרצה על עון שלפני ד' כי כתוב "לְרֹצֵן לָהֶם לְפָנַי ד'", עון יוצא הוא לא לפני ד'.
- רבי אילעא שאל: אולי מרצה על עון שמאל? אביי ענה: הציץ מרצה על עון שהיה בו פסול מובהק והותר מכללו בציבור – עליו הציץ מרצה ביחיד. זה לא דומה ליום הכיפורים, ששמאל שם הוא לא עון שהותר אלא ככה היא המצווה שם לכתחילה. רב אשי ענה: שהציץ מרצה על עון הקדשים (פסול בקרבן עצמו), ולא על עון המקדישין (פסול בכהן – בשמאל).
- רב סימא שאל את רב אשי: אולי הציץ מרצה על עון בעל מום (שהותר מכללו בעופות)? רב אשי ענה: על בעל מום אמר הכתוב במפורש "לא ירצה".

2. נחמן זרק דם של שלמים שנטמא במזיד, האם הציץ מרצה ואפשר לאכול את הבשר?

ריצוי הציץ בטומאה במזיד

- הגמרא מביאה שתי ברייתות סותרות לגבי קרבן יחיד שדמו נטמא וזרק אותו במזיד:
- ברייתא א': דם שנטמא וזרקו: בשוגג – הורצה. במזיד בקרבן יחיד – לא הורצה. (בציבור תמיד הורצה. בעובד כוכבים – לעולם לא הורצה, עובדי כוכבים יכולים לשלוח נדרים ונדבות לזבוח כישראל).
  - ברייתא ב': הציץ מרצה על דם, בשר וחלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד... בין ביחיד בין בציבור.
  - כלומר יש סתירה לגבי קרבן יחיד במזיד, שבברייתא הראשונה לא הורצה ובשניה כן.
  - רב יוסף מנסה לתרץ: שהברייתא הראשונה שאמרה שבמזיד לא הורצה זה קנס של חכמים שקונסים גם מי שתרם תרומה מהטמא על הטהור, ולכן קונסים גם במי שזרק דם

טמא, כי מהתורה הציץ מרצה. ברייתא ב' (שמרצה גם במזיד) היא כדעת **רבי יוסי** שלא קונס מזיד בתרומה, כשתרמו מהטמא על הטהור.

○ הגמרא **מקשה** על התירוץ של **רב יוסף**: הרי יש מחלוקת האם הציץ מרצה על אכילות (בשר/חלב שנטמאו), ו**רבי יוסי** אמר שלא מרצה, ובברייתא השניה הציץ מרצה על בשר!

○ לכן הגמרא מציעה להפוך את השיטות בברייתא שמדברת על ריצוי אכילות – **שרבי יוסי** הוא זה שאמר שמרצה על אכילות, ו**רבי אליעזר** אמר שלא.

○ אבל **רב ששת מקשה**: שאי אפשר להפוך כי הוא מוכיח **שרבי אליעזר** סובר שהציץ מרצה על אכילות.

הוא מביא ברייתא אחרת שדנה מסמיכות הפסוקים ("כֹּל טְהוֹר יֹאכַל בְּשָׂר" וּפְסוּק "וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בְּשָׂר... וְטִמְאַתּוּ עִלְיוֹ וְנִכְרְתָהּ") שבשר שנטמא לפני זריקת הדם, לא חייבים עליו כרת משום אכילה בטומאה.

שדווקא בשר שניתר לטהורין דהיינו **לאחר זריקת הדם**, חייבים עליו משום טומאה, והגמרא לומדת מהריבוי בפסוק שזה כולל גם בשר **שיצא** מחוץ לעזרה לאחר הזריקה שעד אז היתה לו שעת הכושר, חייבים עליו אם ייאכל בטומאה,

אבל ממיעוט נוסף זה לא כולל בשר **פיגול** שלא הייתה לו שעת הכושר, ואם הוא נטמא לפני זריקה ויאכלו אותו לאחר הזריקה לא יהיו חייבים עליו כרת בגלל אכילת בשר בטומאה.

▪ למדנו אם כן שבשר שנטמא לפני זריקת דמים ולא ניתר לטהורים ואכל אותו אחרי זריקת הדם – חייבים עליו משום טומאה, כי הציץ מרצה על טומאה וזה כאילו ניתר לטהורים. אבל זה דווקא על טומאה, ולא על יוצא (שזריקת הדם על היוצא לא תועיל להתירו לטהורים).

▪ ומי שאומר שזריקה לא מועילה ליוצא – זו שיטת **רבי אליעזר**. וכתוב שם שהציץ מרצה על בשר שנטמא (כלומר מרצה על אכילות). מכאן ההוכחה של **רב ששת** למה אי אפשר להפוך את הדעות. ואי אפשר להעמיד את הברייתא השניה כשיטת **רבי יוסי**.

○ לכן **רב חסדא מתרץ** אחרת: הברייתא השנייה (שמרצה על מזיד) היא כדעת **רבי אליעזר** (שמרצה על אכילות), והברייתא הראשונה היא כדעת **חכמים**. ולמרות שלא שמענו בפירוש **שרבי אליעזר** לא קונס בקדשים על זריקה במזיד, אין לנו ברירה אלא להעמיד את הברייתא השנייה כמותו, כי לא מצאנו דעה אחרת שיכולה להתאים.

○ **רבינא** מנסה לתרץ אחרת את הסתירה בין הברייתות ע"י חלוקה בין המעשים טומאה לעומת זריקה: טומאתו כלומר, כשהקרוב נטמא – בין בשוגג בין במזיד – הורצה, ועל זה דיברה הברייתא השניה. אבל זריקתו של הדם הטמא: בשוגג – הורצה, במזיד – לא הורצה, ועל זה דיברה הברייתא הראשונה.

○ **רב שילא** אמר הפוך: זריקתו – בין בשוגג בין במזיד – הורצה ועל זה דיברה הברייתא השניה, וצריך להבין את הלשון שלה... שנטמא (תוספת: בשוגג, וזרקו) בין בשוגג בין במזיד הורצה. אבל טומאתו – רק בשוגג – הורצה, במזיד – לא הורצה ועל זה מדברת הברייתא הראשונה.

והגמרא **מקשה** בתחילת הדף הבא מברייתא על התירוץ של **רב שילא** כי היא אומרת שאם זרק במזיד לא הורצה. וגם שם מתרצים ומבינים את הלשון אחרת כדי שתתאים לסברת **רב שילא**.